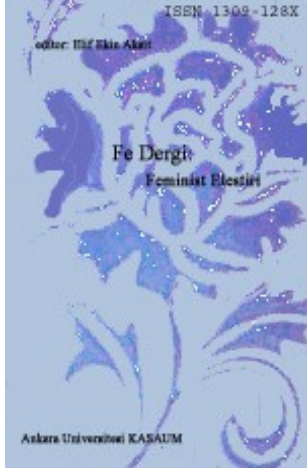

Yayınlayan: Ankara Üniversitesi KASAUM
Adres: Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Cebeci 06590 Ankara

Fe Dergi: Feminist Eleştiri 13, Sayı 1
Erişim bilgileri, makale sunumu ve ayrıntılar için:
<http://cins.ankara.edu.tr/>

***Bir İşçi Mekanı Olarak Kadınlar Kulübü Örneğinde
Cinsel Şiddetin Online İşçisi ve İşçilere Verilen Tepkiler***

*Özlem Cankurtaran
Günseli Ayça Şaldırdak*

Çevrimiçi yayına başlama tarihi: 10 Haziran 2021

Yazı Gönderim Tarihi: 21.11.2020,
Yazı Kabul Tarihi: 19.04.2021

Bu makaleyi alıntılar için: Özlem Cankurtaran, Günseli Ayça Şaldırdak, “**Bir İşçi Mekanı Olarak Kadınlar Kulübü Örneğinde Cinsel Şiddetin Online İşçisi ve İşçilere Verilen Tepkiler**” *Fe Dergi* 13, no. 1 (2021), 28-41.
URL: http://cins.ankara.edu.tr/25_3.pdf

Bu eser akademik faaliyetlerde ve referans verilerek kullanılabilir. Hiçbir şekilde izin alınmaksızın çoğaltılamaz.

Bir İfşa Mekanı Olarak Kadınlar Kulübü Örneğinde Cinsel Şiddetin Online İfşası ve İfşalara Verilen Tepkiler

Özlem Cankurtaran*

Günseli Ayça Şaldırdak*

Kadınların yaşadıkları cinsel şiddeti, fiziksel şiddet kadar kolay anlatamadıkları bilinmektedir. Cinsel şiddetten sağ kurtulan pek çok kadın çeşitli nedenlerle özellikle de yargılanacakları kaygısıyla yaşadıklarını paylaşmamakta/paylaşmamakta ve bu nedenle de yaşadıkları travmayı atlatamamaktadırlar. Bir kadın paylaşım forumu olan Kadınlar Kulübü'nde 2015 yılı Şubat ayından 2018 yılı Haziran ayına kadar "taciz" veya "tecavüz" kelimeleri içeren tüm başlıkların incelendiği bu araştırmada otuz üç cinsel şiddet ifşası ve onlara verilen 2203 yanıt, yorumlayıcı açıklayıcı metodoloji kullanılarak niteliksel ikincil analiz ile çözümlenmiştir. Araştırmada cinsel saldırıdan sağ kurtulanların ifşa nedenleri; ifşalarında paylaştıkları duygular; ifşalara verilen tepkiler ve bu tepkiler sonrası ifşa edenin hisleri analiz edilmiştir. İfşalara verilen tepkilerin saldırıdan hayatta kalan için önemi göz önüne alındığında büyük çoğunluğu destekleyici olsa da az sayıdaki negatif tepki endişe vericidir. Elde edilen bulgular doğrultusunda saldırıdan hayatta kalanların gizliliklerini koruyarak ifşada buldukları online ortamlarda uzmanlarla buluşturulması ve işlevsel yeni yardım modellerinin geliştirilmesi için öneri getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cinsel şiddet, online ifşa, sosyal tepkiler, niteliksel ikincil analiz, sosyal hizmet.

Online Disclosure of Sexual Violence and Reactions in the Example of the Women's Club as a Place of Disclosure

It is well known that most women who had been exposed to sexual violence can not or not willingly speak about it as easily as they do about physical violence. There are various reasons why women do not share or cannot share what they experienced. One of their concern is being judged and therefore they are not able to overcome their trauma. In this study, thirty-three sexual violence disclosures and 2203 responses were analyzed through qualitative secondary analysis using the interpretive and explanatory methodology. Where all headings containing the words "assault" or "rape" from 2015 to June 2018 in the Women's Club, a women's sharing forum, were investigated. We have analyzed the reasons for disclosure, emotions involved in disclosures, reactions to disclosures and, emotions after reactions. The importance of reactions to disclosures for the survivor is taken into account, although the majority of responses are supportive, the minority of responses are negative and worrisome. In light of the results obtained, a proposal was formed, which aims to develop functional support models and bring specialists together in online platforms where survivors disclose sexual violence by protecting their privacy.

Keywords: Sexual violence, online disclosure, social reactions, qualitative secondary analysis, social work.

Giriş

Cinsel şiddetin ifşası, geleneksel ataerkil yapı nedeniyle toplumsal olarak kabul görmez. Cinsel saldırı gibi toplumsal sözleşmenin ihlal edildiği durumların dile getirilmesi toplum tarafından istenmemektedir (Herman 2017, 1). Cinsel şiddet, bugün pek çok toplumda cinsel saldırıdan hayatta kalanı değersizleştiren bir olgudur.

*Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, cankurtaranoz@gmail.com, 0000-0003-2243-0274, Yazı Gönderim Tarihi: 21.11.2020, Yazı Kabul Tarihi: 19.04.2021

*Arş. Gör., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, ayca.yildirim@ahievran.edu.tr, 0000-0002-7843-1359, Yazı Gönderim Tarihi: 21.11.2020, Yazı Kabul Tarihi: 19.04.2021

Ancak ifşa gerçekleşmediğinde hem toplumda bu tür suçların yaygın olmadığı algısı oluşmakta hem de şiddete sessiz bir boyun eğiş meydana gelmektedir (Heath et. al. 2011, 596). İfşa, hem saldırıdan sağ kalanın sağaltımının hem de ‘sosyal düzenin onarılmasının’ ön şartıdır (Herman 2017, 1).

Cinsel saldırı ifşasına toplumun tepkisi bir yandan duygusal destek diğer yandan damgalanma olabileceğinden, sağ kurtulan saldırıyı ifşa etmek ile etmemek arasında bir ikilem yaşamaktadır. Seçiminin sonuçlarından korkan bireyler genellikle karar vermede zorluk yaşamaktadırlar (Carretta, Burgess ve DeMarco 2015, 1148). İfşa sürecinde inanılmama, sorgulanma, kendini suçlama, utanma, kendi ve başkaları için kaygı duyma ve akran etkisi önemli belirleyicilerdir (McElvaney, Greene ve Hogan 2014, 928). Ancak travmatik olaylarda genel olarak ifşanın stresi azalttığı, sosyal desteği artırdığı ve travmanın yarattığı fiziksel belirtileri azalttığı bilinmektedir (Arata 1998, 70). Klinik araştırmalara göre ‘kendini açma’ -kendi ile ilgili başka birisine açılma- iyileşme için önemli bir adımdır (Carretta, Burgess ve DeMarco 2015, 1147).

Cinsel şiddet sonrası ifşada bulunamama, bireyi sosyal destekten yoksun bırakır. Bu yoksunluk ise beraberinde kendini istismarın suçlusu olarak görmeyi, kendini damgalamayı ve sert bir şekilde eleştirmeyi getirmektedir. Bunların sonucu olarak travma belirtileri artmaktadır (Deitz et. al. 2015, 609; Carretta, Burgess ve DeMarco 2015, 1159; Hassija ve Gray 2012, 3435). Cinsel saldırıyı ifşa edememiş olanlar ifşa etmiş olanlara kıyasla daha düşük oranda duygusal iyileşme arayışına girmektedirler (Carretta, Burgess ve DeMarco 2015, 1160). Ancak saldırı sonrası ifşa etmenin yaşanan olayın tanımlanması, anlamlandırılması gibi başlı başına olumlu etkileri olduğu gibi; diğer yandan ifşa süreci pek çok kişiye cinsel şiddetin yeniden anlatılmasını içerdiğinden duygusal zorlanma yaşatır (Heath et. al. 2011, 597). Her bireyin farklı biçimde deneyimleyebileceği ifşa sürecini cinsel saldırıya uğrama yaşı, saldırının karakteri, saldırıyı ifşa etme yaşı, ifşanın kime yapıldığı, ifşaya alınan tepkiler gibi çeşitli değişkenler etkilemektedir (Arata 1998, 69; Hassija ve Gray 2012, 3435). Bu araştırmada ise literatür ışığında cinsel şiddet ifşasının ve ifşa edememenin nedenleri tartışılmakta; ifşanın ilk kime yapıldığı ve ifşaya verilen tepkiler ele alınmaktadır.

İnsanlar pek çok alanda online olarak iletişim kurmaktadır, ancak online soru ve cevaplar akademik araştırmalara çok fazla konu olmamaktadır (Moors ve Webber 2012, 800). Bu araştırmada bir kadın paylaşım forumu olan Kadınlar Kulübü’nde 2015 yılı Şubat ayından 2018 yılı Haziran ayına kadar açılmış “taciz” veya “tecavüz” kelimeleri içeren tüm başlıklar incelenmiş ve otuz üç cinsel şiddet ifşası ve onlara verilen 2203 yanıt yorumlayıcı açıklayıcı metodoloji kullanılarak niteliksel ikincil analiz ile çözümlenmiştir. Araştırma giriş, yöntem, analiz ve sonuç ve öneriler olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde literatür taraması sonucu ifşa, ifşanın ve sessiz kalmanın nedenleri, ifşada bulunulan kişi ve ifşaya verilen tepkiler değerlendirilmiştir. Yöntem bölümünde araştırmada kullanılan verilerin özellikleri ve nasıl analiz edildikleri açıklanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda ortaya çıkan dört tema, alt temalar ve kategoriler analiz bölümünde detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Son bölüm ise sonuç ve önerilerdir.

İfşanın ve sessiz kalmanın nedenleri

Cinsel saldırı oldukça travmatik bir olaydır ve pek çok sağ kalanı başkalarıyla iletişim kurmaya yönlendirir. Saldırıdan hayatta kalanın ifşa etme nedeni değişebilmektedir. Ahrens ve arkadaşları (2007, 41) tecavüzden sağ kurtulan 102 kadınla yaptıkları görüşmeler sonucunda cinsel saldırı sonrası ifşanın nedenlerini “yardım arama” ve “başkası tarafından ifşanın başlatılması” olarak iki ana başlıkta açıklamaktadırlar. Yapılan araştırmaya göre ifşanın en yaygın nedeni yardım aramadır; birilerine ulaşip destek almak için bilinçli bir karar vermeye dayanır. Yardım arama kategorisi altında ise (a) duygusal destek aramak için ifşa etme, (b) rahatsız eden duyguları açığa vurarak onlardan kurtulma isteği ile ifşada bulunma, (c) tıbbi veya hukuki hizmet almak için somut bir yardım arayışına dayalı ifşa ve (d) saldırganın yakalanması için yapılan ifşalar bulunmaktadır. Araştırmada ele alınan ifşa nedenlerinden diğeri ise “başkası tarafından başlatılan ifşa” biçiminde adlandırılmıştır. Bu şu anlama gelmektedir: Hayatta kalana, sohbet sırasında saldırının olduğu gün ne yaptığı, nerede olduğu ile ilgili sorular sorulduğunda veya hayatta kalanın değişen ruh haline ilişkin endişeler dile getirildiğinde ifşa gerçekleşebilmektedir. Bunların dışında, cinsel saldırılar konusunda bir tartışma ortamı içinde bulunmak veya saldırı anında bir tanığın bulunması ifşayı ortaya çıkaran nedenler arasında belirtilmektedir.

İfşa edemeyip sessiz kalmanın nedenleri ise çok daha karmaşıktır. Bunlar sağ kurtulanın saldırının suçlusu olarak görüleceği, kendisine inanılmayacağı, ifşa gerçekleştiğinde utanacağı, birilerine anlattırsa hayatının kontrolünü kaybedeceği, yakınlarına zarar geleceği, saldırganın şiddeti arttıracığı ve/veya intikam alacağı gibi çeşitli korkuları barındırır (Scully 2017, 19). Bunlara ilaveten cinsel şiddetten sağ kalanın travmanın etkisi veya istismar sırasında yaşının küçük olması gibi nedenlerle olayı adlandıramaması, olayla ilgili kafa

karışıklığı ve belirsizlikler ile saldırganın ailenin bir yakını veya herkes tarafından güvenilen birisi olması gibi durumlarda korkular artmakta ve sessizlik seçilmektedir (Heath et. al. 2011, 606).

İfşada bulunan kişi

Literatürde ilk ifşada bulunan kişinin önemli olduğu belirtilmektedir. Özellikle ilk ifşada alınan tepki, sağ kurtulanın iyileşme süreci üzerinde iyileştirici veya hasar verici bir etki bırakabilmektedir (Ahrens et. al. 2007, 38). Saldırdan hayatta kalanlar ifşa etmeye karar verdiklerinde polis, sağlık personeli, öğretmen gibi resmi; arkadaş, aile üyesi ve duygusal partner gibi gayri resmi destek sağlayıcılarla görüşmektedirler. Yapılan araştırmalara göre ifşaların büyük çoğunluğu gayri resmi destek sağlayanlara yapılmaktadır (Ahrens et. al. 2007, 41; Fisher et. al. 2003, 31; Lorenz et. al. 2017, 16; Middleton et. al. 2016, 232; Orchowski ve Gidycz 2012, 278; Stein ve Nofziger 2008, 158). En yaygın destek sağlayanlar arkadaş ve özellikle kadın akranlar olmaktadır; daha sonra aile üyeleri, en son ise duygusal partnerler gelmektedir (Ahrens et. al. 2007, 41; Lorenz et. al. 2017, 16; Orchowski ve Gidycz 2012, 278; Middleton et. al. 2016, 232).

Cinsel saldırıdan sağ kurtulanlar, polis veya sağlık personeli gibi profesyonellere daha az ifşada¹ bulunmaktadırlar. İş arkadaşı, komşu, yabancı gibi diğer destek sağlayanlara ifşada bulunmak yaygın değildir (Ahrens et. al. 2007, 41). İfşanın kime yapıldığını belirleyen etmenlerden biri saldırının karakteridir. Saldırı inanılabilir geliyorsa –mesela bir yabancı tarafından ve silah zoruyla gerçekleştirilmişse, fiziksel izler yarattıysa veya saldırının bir tanığı bulunuyorsa- resmi mercilere bildirme artmaktadır (Fisher et. al. 2003, 31).

İfşaya verilen tepkiler

Cinsel saldırıdan sağ kurtulanlara, resmi veya gayri resmi destek sağlayanların pozitif veya negatif tepkiler verdiği bilinmektedir (Ahrens, Cabral ve Abeling 2009, 92). Araştırmalar, cinsel şiddet ifşasına verilen negatif tepkilerin travma sonrası stres bozukluğuna, depresyona, kaygıya, değersiz hissetmeye, düşük benlik saygısına ve problem çözme becerisinde azalmaya neden olduğunu ortaya koymuştur (Hassija ve Gray 2012, 3435; Orchowski, Untied ve Gidycz 2013, 2015). Ullman (2000, 263-264), cinsel saldırı ifşasına verilen sosyal tepkileri ikisi pozitif ve beşi negatif olmak üzere yedi kategoride ele almaktadır: (i) Duygusal destek (*emotional support/belief*), cinsel saldırıdan sağ kurtulanı dinlemeyi, ona inanmayı, onun bir suçu olmadığını söylemeyi içermektedir. (ii) Somut yardım (*tangible aid/information support*), hayatta kalana nasıl tıbbi destek alacağı, nasıl şikâyetçi olacağı gibi bilgileri vermeyi kapsamaktadır. (iii) Kurbanı suçlama (*victim blame*), hayatta kalanlara hatalı olduklarını veya yeterince temkinli olmadıklarını söylemek gibi suçlayıcı tepkileri kapsamaktadır. (iv) Kontrol altına alma (*take control*), sağ kalan adına kararlar vermeyi veya ona bir çocuk gibi neler yapacağını söylemektir. (v) Dikkat dağıtma (*distraction*), saldırıdan sağ kurtulanın olayla ilgili düşünmeyi ya da saldırı hakkında konuşmayı bırakmasını sağlamaya çalışmaktır. (vi) Farklı davranma (*treat differently*), cinsel saldırıdan sağ kalanlardan uzaklaşmak; onlara “zarar görmüş mal” muamelesi yapmak ve onları damgalamaktır. (vii) Benmerkezci tepki (*egocentric*), duyduğu ifşadan sonra kendi ihtiyaçlarına odaklanan veya sağ kalanları destekleyemeyecek kadar kendi üzüntüsüne yoğunlaşanların tepkileridir.

İfşa literatürü, destek sağlayanın kimliğine göre sosyal tepkilerin değişiklik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Resmi kurumlara başvuranlar genellikle olumsuz tepki almaktadır (Ahrens et. al. 2007, 46). Kadın arkadaşlar sıklıkla pozitif tepki verme eğilimindedir, bunun nedeni ise benzer travmalar yaşamaları olarak belirlenmiştir (Lorenz et. al. 2017, 16). Akran veya anneden genellikle pozitif destek alınmaktayken erkek akranlar genelde benmerkezci tepki verme eğilimindedir ve olayla ilgili karar verici olmaya çalışmaktadırlar (Orchowski ve Gidycz 2012, 279). Özellikle arkadaşlardan alınan tepki negatif olduğunda stres ve travma belirtileri artmaktadır. Ayrıca ifşaya verilen tepki, ifşa edenin yaşına bağlı olarak da farklılık göstermektedir. Yaşadığı cinsel istismarı dile getirdiğinde yaşı daha büyük olan kadınların genç olanlara göre daha fazla negatif tepki aldıkları ortaya çıkmıştır (Arata 1998, 69). Ahrens ve arkadaşları (2009, 92) belli destek sağlayıcıların ifşaya verdikleri tepkilerin doğasını ortaya koymak için 103 kadınla cinsel tacizi ifşa deneyimleri ile ilgili görüşme yapmışlardır. Bu görüşmelerde 250 ifşa detaylı bir biçimde incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre uzman danışmanlar ve arkadaşlar çoğunlukla duygusal destek sağlamaktadır. İfşa en büyük oranda arkadaş, aile veya danışmana yapılırken daha az oranda romantik partner, hekim veya polis memuruna yapılmıştır. Arkadaş ve danışmana yapılan ifşaların daha iyileştirici olduğu ifade edilmektedir. Ailelerin ve romantik partnerlerin ifşaya verdikleri tepkiler, ifşada bulunanlar tarafından daha negatif olarak algılanmaktadır. Duygusal partnerler en yüksek seviyede suçlayıcı, kontrol edici ve benmerkezci tepkiler vermektedir.

Literatürde sözlü olarak yapılmış ifşaları ele alan araştırmalardan farklı olarak Moors ve Webber (2012, 812) Avusturalya’da sosyal bir ağ üzerinden cinsel şiddet ile ilgili 31 online ifşa ve onlara verilen cevapları analiz etmişlerdir. Araştırma, adlandırma, derdini açma, duygularını ifade etme ve yardım arama olmak üzere dört tipte online ifşa tespit etmiştir. Online ifşalara verilen tepkilerin büyük çoğunluğu destekleyici olsa da az sayıda negatif tepki bulunmaktadır.

İfşanın etkileri, nedenleri, kime yapıldığı, psikolojik etkileri ve ifşaya verilen tepkiler üzerine araştırmalar genellikle yabancı literatürde bulunmaktadır. Bu araştırmalarda cinsel şiddetten sağ kurtulanlar ile tecavüz kriz merkezleri ve cinsel şiddet danışma hatları gibi çeşitli hizmetler aracılığıyla iletişim kurulmaktadır. Türkiye’de ise cinsel şiddet sonrası hayatta kalanın destek alabileceği bu tür hizmetler 11 Mayıs 2011’de imzaya açılan ve 1 Ağustos 2014’te yürürlüğe giren İstanbul Sözleşmesi olarak anılan Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi 25. Madde² ile belirlenmiş, ancak söz konusu hizmetler oluşturulmamış, sessizliğin sürdürülmesi devam etmiştir.³

Cinsel şiddetin sözlü veya online ifşası ile ilgili Türkiye’de yapılan araştırmalar artarak önem kazanmaktadır. Türkiye’de sosyal ağlar üzerinden cinsel şiddetin ifşası Özgecan Aslan’ın⁴ cinsel saldırı sonrası öldürülmesi ile başlamış ve bu süreç Twitter ve Ekşi Sözlük’te “sendeanlat” etiketi ile giderek hız kazanmıştır. Cinsel saldırıdan hayatta kalan veya yakınlarından birinin maruz bırakıldığı cinsel şiddete tanık olan binlerce kadın bu etiketle ifşada bulunmuştur (Özdemir 2015; Yılmaz 2015). Kadınlara yönelik tacizin ne kadar yaygın olduğunu ortaya koyması ve kadınların korkmadan ifşada bulunmalarını cesaretlendirmesi açısından “sen de anlat” hareketi oldukça önem taşımaktadır. Bununla birlikte, sözü edilen araştırmalarda Twitter’da 140 karakter sınırlaması bulunması ve Ekşi Sözlük’te yapılan ifşalara verilen yanıtların sadece mesajı alan kişi tarafından görülebilmesi gibi sınırlılıklar bulunmaktadır. Bu nedenle cinsel şiddet ifşaları ve onlara verilen tepkilerin analizini amaçlayan bu çalışma, bir kadın paylaşım forumu olan Kadınlar Kulübü’nden alınan verilerle mümkün olmuştur. Hem konu ile ilgili Türkiye’de sınırlı sayıda araştırma katkıda bulunacak olması hem de saldırıdan hayatta kalanlar için yeni hizmetler önermesi bakımından bu araştırma önem arz etmektedir.

Yöntem

Bu araştırmada bir kadın paylaşım forumu olan Kadınlar Kulübü’nde 2015 yılından 2018 yılı Haziran ayına kadar açılmış “taciz” veya “tecavüz” kelimelerini içeren tüm başlıklar incelenmiştir. Cinsel şiddet ifşası içeren otuz üç paylaşım ve bunlara verilen 2203 cevap yorumlayıcı açıklayıcı metodoloji kullanılarak niteliksel ikincil analiz⁵ ile çözümlenmiştir. Kadınlar Kulübü forumunun ‘Biz Kimiz?’ bölümünde yer alan bilgilere göre forum 2001 yılında kurulmuştur ve 600.000 kadın üye tarafından aktif olarak kullanılmaktadır. Güzellik, moda, sağlık, diyet, dekorasyon gibi pek çok farklı konuda paylaşımında bulunulan bir sosyal ağıdır. Forumda, kadınlar toplum baskısından ötürü dile getiremedikleri, sormaya cesaret edemedikleri deneyimlerini internetin gizliliği ve anonimliği altında rahatlıkla yazabilmektedirler.

Bu araştırmada analiz edilen ifşaların başlangıç tarihi Özgecan Aslan cinayetinin gerçekleşme tarihi olan 11 Şubat 2015 olarak belirlenmiştir. Bunun nedeni, bu cinayetin toplumun ortak tepkisine yol açması ve cinsel şiddete daha fazla dikkat çekmesidir. Ayrıca, olaydan sonra kadınlar yaşadıkları cinsel şiddeti eskiye oranla daha sık dile getirebilmiştir. Araştırmada yer alan ifşaların son tarihi ise 2018 yılı Haziran ayı olarak belirlenmiştir. Türkiye’de dile getirilmeyen bir sorun olan cinsel şiddetle ilgili, Özgecan Aslan cinayeti ile kamusal farkındalık –olayın olduğu dönem için bile olsa- artmış; inkar, sır ve utanç engellerinin aşılması yönünde bir adım atılmıştır.

Forumda 2015 yılında yapılmış bir ifşa ve verilen elli üç cevap, 2016 yılında yapılmış altı ifşa ve verilen 733 cevap, 2017 yılında yapılmış on yedi ifşa ve verilen 926 cevap ve 2018 yılı Haziran ayına kadar yapılmış dokuz ifşa ve verilen 491 cevap incelemeye dahil edilmiştir. Ele alınan ifşalar ve onlara verilen cevaplar büyük çoğunlukla “Bir Derdim Var” başlığı altında bulunmaktadır. İfşaların bulunduğu diğer başlıklar ise “İlişkiler, Duygular, Hayatın İçinden” ve “Üyelerimize Sorduk” biçimindedir. Araştırma, forum yöneticileri tarafından sahte olduğu belirlenmiş ifşaları içermemektedir. Forum içindeki yazışmalarda kadınların yaşadıkları şehir ve tanınabilecekleri bilgiler bulunduğundan, forumdaki takma isimler araştırmada kullanılmamış, cinsel şiddet ifşalarının karışmaması için ifşalara numaralar verilmiştir. Anlatılar aslına sadık kalmak için aktarıldığı şekilde alıntılanmak istenmiştir ancak alıntılarda okumayı güçleştirecek denli çok hata bulunduğundan, başka hiçbir değişiklik yapılmadan yalnızca yazım hataları düzeltilmiştir. Saldırganın kimliğinin ifşanın karakterine etkisinden dolayı, cinsel şiddet ifşalarının yanına parantez içinde saldırganın yakınlığı yazılmıştır.

Araştırmada cinsel saldırıdan hayatta kalan kadınların online ifşaları ve onlara verilen tepkiler analiz edilirken Maxqda 2018 programından faydalanılmıştır. Forumdan elde edilen ifşalar ve onlara verilen tepkiler programa depolanmış; kodlama yapıldıktan sonra cinsel saldırıdan sağ kurtulan kadınların online ifşasında ortaya çıkan duygular, online ifşada bulunma nedenleri, diğer forum kullanıcıları tarafından ifşaya verilen cevaplara olumlu ve olumsuz tepkiler ve tepkilerin hayatta kalana hissettirdikleri biçiminde temalar belirlenmiş, kategorize edilmiştir.

Analiz

Cinsel şiddetten sağ kurtulan kadınların online ifşaları analiz edildiğinde otuz üç ifşadan on saldırının yabancılar tarafından, yirmi üç saldırının ise tanıdıklar (çekirdek aile üyesi bir, akraba yedi, aile dostu veya komşu üç, iş arkadaşı veya hoca yedi, arkadaş veya eski flört beş) tarafından gerçekleştirilmiş olduğu belirlenmiştir. Saldırıların büyük çoğunluğu daha önce ifşa edilmemiş veya haklarında bir şikâyetle bulunulmamış, resmi bir süreç başlatılmamıştır. Saldırısı yapan tanıdık olduğunda, saldırıdan hayatta kalanın kendisine inanılmaması, suçlanması, yakınlarına zarar verilmesi, ifşadan dolayı intikam alınması gibi korkuları ve utancı artmakta ve sessizlik sürdürülmektedir (Heath et. al. 2011, 606; Scully 2017, 19).

Forumda 21 Haziran 2017 tarihinde açılan ve cinsel şiddet ifşası içeren bir başlıkta “Hiç cinsel saldırıya (fiziksel tacize) maruz kaldınız mı?” sorusu ile anket yapılmış; ankete katılan 174 kişiden yalnızca yirmi altısı yani %14,9’u hayır cevabını vermiştir. Bu oranın Türkiye’de ve dünyada yapılan araştırmalarda ortaya çıkan cinsel şiddete maruz kalan kadın oranının çok daha üzerinde olması, internette anonim olarak ifşa etmenin sözel olarak ifşada bulunmaktan kolay olması ile açıklanabilir. Cinsel saldırıya maruz kalma oranının yüksekliği karşısında duyulan şaşkınlık, forumda kadınlar arasındaki konuşmalarda ortaya çıkmaktadır. Bilindiği üzere cinsel saldırıyı sessizlik ile karşılamak ataerkil kültürün dillendirilmeyen kurallarına dayanmaktadır (hooks 2018, 39). Ancak günümüzde şiddet konusundaki farkındalığın giderek artması, kadın hareketinin mücadelesi bu sessizliği kırma olanağı sağlamaktadır.

Niteliksel analiz sonucunda ifşa nedeni, ifşa edenin duyguları, ifşaya verilen tepkiler ve ifşa sonrası duygular olarak dört tema (Tablo 1’de gösterildiği üzere) ortaya çıkmıştır. Bu temalardan “ifşa nedeni”, “yardım arama” ve “uyarıda bulunma” şeklinde alt temalara ayrılmaktadır. “İfşaya verilen tepkiler” teması dayanışmacı ve yargılayıcı tepkiler olarak iki alt temada incelenmiştir. “Dayanışmacı tepkiler” alt teması “ifşa etmeyi önerenler”, “şiddete şiddetle cevap verilmesini önerenler”, “şikâyet önerileri”, “psikolojik destek önerileri”, “ifşanın ifşaya etkisi olarak kendi deneyimini paylaşanlar” ve “sessiz kal” önerisi olarak altı kategori içermektedir. “Yargılayıcı tepkiler” alt teması ise “saldırıya inanmama” ve “hayatta kalanı suçlama” şeklinde iki kategoriye ayrılmaktadır.

Tablo 1. Nitel Analizde Temalara Genel Bakış

Temalar	Alt Temalar	Kategoriler
1. İfşa Nedeni	1.1. Yardım Arama	
	1.2. Uyarıda Bulunma	
2. Duygular		
3. İfşaya Verilen Tepkiler	3.1. Dayanışmacı Tepkiler	3.1.1. İfşa Etmeyi Önerenler
		3.1.2. Şiddete Şiddetle Cevap Verilmesini Önerenler
		3.1.3. Şikâyet Önerileri

3.1.4. Psikolojik

Destek Önerileri

3.1.5. İfşanın

İfşaya Etkisi,

Kendi

Deneyimini

Paylaşanlar

3.1.6. Sessiz

Kal Önerileri

3.2. Yargılayıcı Tepkiler

3.2.1. Saldırıya

İnanmama

3.2.2. Hayatta

Kalanı Suçlama

4. İfşa Sonrası Duygular

1. İfşa nedeni

Cinsel saldırıdan sağ kurtulanların online ifşalarında genellikle ifşa etmenin iki nedeni bulunmaktadır: Bunlardan birisi “yardım arama”, diğeri “uyarıda bulunma”dır.

1.1. Yardım Arama

Cinsel saldırı sonrası ifşanın en yaygın nedeni yardım aramadır (Ahrens et. al. 2007, 41). Ahrens ve arkadaşlarının (2007) çalışmalarında belirttiği gibi ifşa nedeni olarak yardım arama, destek almaya, sıkıntı veren duyguları açıklayıp rahatlamayı ve tıbbi veya hukuki hizmet almak için bilgi edinmeye çalışmayı içermektedir. Cinsel saldırıdan hayatta kalanlar, yaşadıkları saldırıyı daha önce kimseye söyleyemediklerini dile getirirken, kimliklerini gizli tutarak yardım aradıklarını belirtmektedirler.

Yardım arayanların büyük çoğunluğu hissettiği olumsuz duygularla nasıl baş edecekleri ile ilgili “psikolojik destek almalı mıyım”, “travmanın etkilerini nasıl atlatabilirim”, “yaşadıklarımı nasıl unutabilirim” şeklinde sorular sormaktadır.

İ.5 “*Şu anda 19 yaşındayım ama durduk yere yaptıklarını düşünüp ağlıyorum. Herkesin sevdiği, güvendiği biri bana bunu yaparsa kime güvenebilirim ki? Durgunlaşıyorum, yalnız kaldığımda durmadan düşünüp ağlıyorum. Destek almalı mıyım? Korkumu nasıl yenebilirim?... Gittikçe daha da rahatsız olmaya başladım. Ama aileme anlatamam 10 yıl sonra. Kimden yardım almalıyım? Unutmak istiyorum, bir yandan kimseye anlatmamak, ama 10 yıldır unutamadım. Kurtulmak istiyorum yük gibi... Kimseye anlatamadığımdan, buraya bu soruyu sormak için üye oldum. Tanımadığım biri belki çözüm bulur diye.*” (Akraba tarafından çocukken cinsel saldırıya uğramış).

İ.10 “*Bu pislikler her yerde. İlk defa başıma böyle bir şey geldi. Ben bunu nasıl unutacağım. Çok etkilendim psikolojik yönden.*” (Yabancı tarafından cinsel saldırıya uğramış).

Resmi veya gayri resmi destek sağlayıcılara ifşada bulunamayanlar sosyal destekten mahrum kaldığı için online ifşa aracılığı ile saldırganı nasıl şikâyet edecekleri, hangi kurumlara hangi yollarla başvuracakları ile ilgili hukuki bilgiye ulaşmaya çalışmaktadırlar.

İ.8 “*4 ay önce görüştüğüm askeriyede olan birisi tarafından kandırıldım, tecavüze uğradım. Sonrasında tehdit edildim ve hastaneye rapor almaya gittiğim gün silah zoruyla susturuldu. Şimdi ruh sağlığım bozuldu, çalışıyordum heyet raporuyla ara verildi. Psikolojimi toparlayamıyorum. Şikâyet etmek için çok mu geç kaldım lütfen bilen birileri varsa aranızda yol gösterin... Çok zor durumdayım.*” (Erkek arkadaşı tarafından tecavüz edilmiş).

Cinsel saldırı sonrasında, iyileşmek ve adalet aramak için saldırıdan hayatta kalan tarafından olayın tanımlanması ve isimlendirilmesi gerekmektedir (Karjane, Fisher ve Cullen 2002, 7). Az sayıda da olsa başından geçen olayın taciz olup olmadığını, duyduğu rahatsızlığın normal olup olmadığını adlandırabilmek için yardım arayanlar bulunmaktadır.

İ.15 “*Sizce ben mi çok fesadım yoksa bu biraz tacize mi giriyor? Ya da gereksiz bir samimiyet?*” (Arkadaşı tarafından taciz edilmiş).

1.2. Uyarıda Bulunma

Cinsel saldırıdan sağ kurtulup online ifşada bulunan kadınlar iki şekilde forumdaki diğer kadınlara uyarıda bulunmaktadırlar. Yaşadıkları cinsel saldırıyı başkalarının, özellikle çocukların yaşamaması için ev halkından veya dışarıdan gelebilecek cinsel saldırılara karşı annelere yönelik uyarılar ve resmi kanallara başvurmayanları harekete geçirmek için başınıza gelirse siz benim gibi susmayın şeklinde uyarılar bulunmaktadır.

İ.23 “*Anlatma sebebim biraz da benim gibi korkup polise gitmeyen insanların polise gitmeleri gerektiğini söylemek içindi. Çok pişmanım o konuda. Keşke gitseydim.*” (Tanıdık tarafından taciz edilmiş).

Özellikle çocukken cinsel istismara maruz kalmış kadınlar, çocukların koruyucusu olarak sorumlu tutulan anneleri online ifşalar aracılığı ile uyarmaktadır. Clevenger bu durumu kadına toplum tarafından yüklenen koruyucu rol nedeniyle çocuğun bakım ve tehlikelerden korunmasının annenin görevi olarak görülmesi ile açıklamaktadır (2016, 248).

İ.4 “*Selam kızlar. Burayı uzaktan takip ediyordum, son zamanlarda açılan konuları görünce kötü anılarım depreşti ve anneleri bir de ben uyarmak istedim. Evet, böyle bir talihsizlik benim de başımdan geçti. Evet, çocukluğum elimden alındı öz abim tarafından. O da çocuktü. İçimde derin bir yara olarak kalan bu konuyu çocuklara da dikkat edin, aile içine de dikkat edin ve kesinlikle erkek ve kız çocuklarınızın odalarını ayırın mutlaka demek için açtım.*” (Abisi tarafından taciz edilmiş).

İ.14 “*İyi akşamlar. Aslında bu olayı şu ana kadar hiç kimseye anlatmadım. Buraya anlatma sebebim ise her biriniz anne ya da adayısınız. Etraftaki insanlar o kadar kötü ki hiç kimseye güven yok. İyi niyetli olmamak gerekiyor inanın. Lütfen çocuklarınızı bir dakika dahi olsa gözünüzün önünden ayırmayın!*” (Akrabası tarafından cinsel saldırıya uğramış).

2. Duygular

Yaşadıkları cinsel şiddeti online olarak ifşa eden kadınların paylaştıkları duygular üzüntü, öfke, kaygı, bunalım, kendini suçlama, utanç, aşağılama, korku, hissizlik, güvensizlik, savunmasızlık, yalnızlık, düşük özgüven, kendinden kuşku duyma, yabancılaşma, kendine inancın azalması ve kişilerarası ilişkilerde zorlukları içermektedir. Önceki araştırmalarda da cinsel şiddetten hayatta kalanların yaşadığı duyguların benzer olduğu belirtilmektedir (Moors ve Weber 2012, 805) ve bu korkular nedeniyle hayatta kalanların cinsel şiddeti ifşa edemeyerek sosyal destek alamadıkları ortaya konmaktadır (Heath et. al. 2011, 597).

İfşalara bakıldığında, çocukken yaşanan cinsel saldırıya ilişkin duyguların yetişkin yaşlarda yaşanan cinsel saldırıya ilişkin duygulardan daha yoğun olduğu görülür. Cinsel şiddetten sağ kurtulanlardan özellikle küçük yaşta tanıdıkları tarafından taciz edilmiş olanlar, yaşadıklarını kimseye paylaşamadıklarını ve ne yapacaklarını bilmediklerini belirtmektedirler. Saldırıdan sağ kurtulanların hemen hepsinin paylaşımları, yaşadıklarının gündelik hayatlarına olumsuz etkilerini ve travma sonrası stres bozukluğu belirtilerini ifade eden duygularını içermektedir.

İ.24 “*Yıllar geçti ve ben hala yaşadıklarım için kendimi suçluyorum. Bedenimi o kadar kirli hissediyorum ki. Defalarca intihar etmeye çalıştım ama yapamadım. Allah'ı yok sayıp canıma kıyamadım. Hiçbir zaman normal bir insan olamadım. Olabileceğimi de hiç sanmıyorum. Herkesten nefret ettim en başta kendimden. Evlenene kadar kimsenin benim gibi bir insanı kabul etmeyeceğini ve belki de onlar gibi yapacağını düşündüm. Üstünden çok zaman geçti belki ama ben unutamıyorum.*” (Çocukken tanıdıklar tarafından cinsel şiddete maruz bırakılmış).

İ.33 “Bunu neden yazdığımı bilmiyorum, sadece artık içinden çıkılmaz bir hale geldi benim için. Henüz 6 yaşımıdayken öz amcam tarafından tacize uğradım, sonra babamın arkadaşları, akrabanın oğlanları derken bende korku ve içine kapanıklık başladı... Her yerdeler ahlaksız pislik erkekler her yerdeler sanki. O kadar boğuluyorum ki ölmek istiyorum... Doktor bana Borderline Kişilik Bozukluğu teşhisi koydu. Gelecek göremiyorum. Mutluluk göremiyorum... Bazen ölümden başka çıkış yolu göremiyorum. Üzgünüm yorulduğum...”

Benzer bir farklılık, tanıdık güvenilen biri tarafından uygulanan cinsel şiddete ilişkin duygular ile yabancı biri tarafından uygulanana ilişkin duygular arasında da görülebilmektedir. Saldırgan tanıdık, özellikle yakın akraba ise sağ kurtulanlar kendilerini daha kötü hissetmekte, olumsuz duyguları uzun süredir hissettiklerini belirtmektedirler.

İ.3 “Beni en çok üzen de bir pislik yüzünden bütün düzenimden olmam yetmedi psikolojim bozuldu. O da yetmedi bunun karşılığında adama hiçbir şey olmadı. Sokakta bir yerde her an karşıma çıkacak diye korkuyorum. Sinirlerim o kadar bozuluyor ki anlatamam size... Burada her şeyi yazıp insanların içini karartmak istemiyorum ama bütün olanlar çok çirkin. Hayata olan inancımı, insanlara olan güvenimi yitirdim resmen.” (Komşusu tarafından cinsel saldırıya uğramış).

İ.19 “Bu olay beni çok derinden etkiledi... Şu an kendine güveni olmayan, insanlara da güvenemeyen birisiyim. Kendimi değersiz ve seilmeye layık olmayan birisi gibi görüyorum.” (Çocukken kuzeni tarafından cinsel saldırıya uğramış).

İ.32 “Şu an çok sinirliyim ve kötü hissediyorum. Gerçekten nasıl insanlar var ya pedofililer resmen, yaşından başından da utanmıyorlar, çocukları torunları vardır şimdi bu pisliğin, yazık... Kendimi gerçekten kötü hissettim ellerim titredi ya” (Yabancı tarafından cinsel saldırıya uğramış).

3. İfşaya Verilen Tepkiler

Online ifşalara verilen cevaplar incelendiğinde dayanışmacı tepkiler ve yargılayıcı tepkiler olarak iki alt tema ortaya çıkmıştır. Dayanışmacı tepkiler, ifşa et, şiddete şiddetle karşılık ver, şikâyet et, psikolojik destek al, sessiz kal önerilerini kapsamakta ve kendi deneyimini paylaşmayı içermektedir. Yargılayıcı tepkiler ise saldırıya inanmama ve saldırıdan hayatta kalanı suçlama şeklindedir.

Saldırının şekli, saldırganın yakınlık durumu, ifşanın kime yapıldığı gibi değişkenlerin verilen tepkiyi belirlediği bilinmektedir (Ahrens, Cabral ve Abeling 2009, 92; Arata 1998, 69). Ancak bu araştırmada online ifşaya tepki verenler, yalnızca ifşayı forumda okuyarak yorum yazan kadınları içerdiğinden bu değişkenleri ortadan kaldırarak inceleme fırsatı sunmaktadır. Moors ve Webber yaptıkları online ifşa analizinde, ifşaya verilen tepkileri acıyı paylaşmak, tavsiyede bulunmak, saldırıya uğrayan kişiyi harekete geçirmek için teşvik etmek, saldırıyı normalleştirmek, nasihat vermek, destek olmamak ve şüphe duymak olarak sıralamıştır (2012, 812).

3.1. Dayanışmacı Tepkiler

Cinsel saldırının online ifşasına verilen tepkiler yüz yüze yapılmış ifşalarda olduğu gibi büyük çoğunlukla destekleyici, pozitif tepkilerdir (Ahrens et. al. 2007, 42). Dayanışmacı tepkilerin yargılayıcı tepkilerden fazla olmasının nedeni, forum kullanıcılarının kadın olması ile açıklanabilir. Kadınlar cinsel saldırı ifşasına benzer deneyimleri yaşadıkları için pozitif tepki verme eğilimindedir (Lorenz et. al. 2017, 16). Dayanışmacı tepkiler genellikle hayatta kalanın bir daha cinsel şiddete maruz kalmamasına ilişkin dilekleri ve bundan sonraki yaşamının güzel geçmesi için duaları içermektedir. İfşa sahibi çocukluğunda veya ergenlik döneminde cinsel istismara maruz kaldıysa onun bir hatası olmadığı, kendisini suçlu hissetmemesi gerektiği sıklıkla tekrarlanmakta ve şiddetin doğruluğunu sorgulayan sorular pek fazla sorulmamaktadır. Dayanışmacı tepkiler altı farklı kategoride ele alınmıştır.

3.1.1. İfşa etmeyi önerenler: “Çünkü bu adiler, sessizlikle besleniyor”

Dayanışmacı tepkilerden en yaygın olanlardan biri, hayatta kalanın yaşadıklarını ifşaya devam etmesi önerisidir. Saldırganın sağ kurtulanın sessizliğini bozması için destek olan tepkilerde, sağ kalan susmaya devam ederse saldırganın başkalarına da benzer saldırılarda bulunacağı dile getirilmiştir.

“Taciz her yerde kızlar, apartmanda, karşıdan karşıya geçerken, yolda yürürken, bir yerde otururken, otobüsteyken... Dolayısıyla böyle bir muameleye maruz kaldığınızda susmayın, bağırın, ayağını tekmeleyin, dik dik bakın, ne bileyim bir şeyler yapın işte, kabullenmeyin, sessiz kalmayın.”

“Sesinizi duyurmalı, hesap sormalısınız. Yapamam edemem dersiniz üzerinden bir 30 yıl daha geçer, içinizdeki acı asla dinmez. Kayıp olan sizin hayatınız olur.”

“Belki başka çocuklara da yaptı veya halen yapıyor. Lütfen susmayın.”

“Burada anlatsam roman olur... Ne tacizler ne kavgalar ufffff... Susmadım hiçbirinde ama. Başkasına yapıldığını görsem ona da susmam. Siz de susmayın kızlar.”

3.1.2. Şiddete şiddetle cevap verilmesini önerenler: “Acımayın çünkü bize de acımadılar!”

Dayanışmacı tepkilerin birçoğunda saldırganla şiddet uygulanması gerektiği ifade edilmekte ve ancak bu yolla cinsel şiddete çözüm bulunabileceği vurgulanmaktadır. Kadınların tepkilerinde şiddetin bu denli yer almasının nedeni ise cinsel şiddet uygulayan saldırganlara yeterli cezaların verilmemesine ve cezaların caydırıcı olmamasına dayandırılmaktadır.

“Yok mu ya şöyle iki babayiğit tanıdığın? Çağır bir yere, ağzını yüzünü kırsınlar, kemiklerini köpeklere atsınlar. Ne hale gelmişsin, elini şeyini sallaya sallaya gezmemeli ya.”

“Yemin ediyorum orda olsam kafa göz daldardım o şahsiyetsiz serseriye. Soyları kurusun, o eli kırılсын, bir de meydan dayağı yesin inşallah.”

“Bu konuda çok hassas insanlar da var sağ olsunlar. Hem caydırıcı olması bakımından da yaptıklarının cezası verilmeli diye düşünüyorum. Linç edilmeliler. Yoksa yaptıkları yanlarına kâr kalıyor. Bir sonrakinde daha da cesaretle ve sanki en doğal haklarıymış gibi yapıyorlar.”

“Böyleleri için idam gelmeli, tacizci tecavüzcü için gerçekten çok ciddiyim. Her gün memleketin herhangi bir yerinde benzer olaylar yaşanıyor. Ve ne hikmetse hep de kadınlar suçlanıyor, yok açık giyinmeseydi yok gülmeseydi vs. vs.”

“Eli ile dokunanın eli kesilmeli! Organı ile yapanın organı! Öyle temizlenir bu dünya.”

3.1.3. Şikâyet önerisi: “Bir sapık 3 jenerasyonu taciz eder”

Dayanışmacı cevaplarda saldırganın sağ kalanın saldırganı yakalatması ve saldırganın yaptığı için “yanına kar kalmaması” için resmi makamlara şikâyet etmesi istenmektedir.

“Canım benim çok geçmiş olsun. O zamanlar çocukmuşsun. Ama şimdi reşitsin ve sana yıllarını zehir eden bu pisliği gidip şikâyet et lütfen. Susma artık.”

“Kadın hakları ve taciz konusunda duyarlı, sağlam bir avukat bulun. Hiçbir şey olmazsa itibarı sarsılır. Konumunu kullanarak kimseye yanaşmaya cesaret edemez bir daha.”

3.1.4. Psikolojik destek önerileri

Dayanışmacı tepkilerden sıklıkla tekrarlananlardan biri de sağ kalanın psikolojik destek alması tavsiyesidir. İfşacının yaşadığı zor zamanları ve hissettiği olumsuz duyguları aşabilmesi için resmi kurumlardan psikolojik yardım almasının gerekliliği anlatılmaktadır.

“Geçmişinde travma yaşayıp şu an hayatı seven ve umutla bakan insanlardan olmak için profesyonel yardım almalısınız. Bunu siz de isteyin lütfen ve yarına randevu alın. Her şey güzel olacak.”

“Bulduğunuz ildeki Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne gidin. Oradaki sosyal hizmet uzmanıyla görüşün. Her türlü psiko-sosyal desteği talep etme hakkınız var.”

“Böyle şeyleri dile getirmek zordur. Burada kimliğiniz gizli olsa bile, yazarken utana sıkıla ve zorlanarak yazmışsınızdır eminim. Direkt ‘hadi annene söyle, babana söyle’ diyerek söylenebilecek bir

durum değil. İnsan kendine bu olanları söylerken bile zorlanabilir. O yüzden önce destek almalısınız, psikoloğunuza dillendirdikten sonra az çok kafanızda şekillenecektir yapmanız gerekenler. Aldığınız destekten sonra eminim ki ailenize anlatacaksınız.”

3.1.5. İfşanın ifşaya etkisi, kendi deneyimini paylaşanlar

İncelenen otuz üç ifşaya verilen cevaplarda, 128 cinsel şiddet ifşası bulunmaktadır. Önceki araştırmalara göre kendi hikâyelerini anlatan kadınlar benzer duygular yaşadıklarını paylaşıp ifşacıyı iyi hissettirmeye ve ifşacının suçluluk hissini azaltmaya çalışmaktadırlar (Heath et. al. 2011, 606; Lorenz et. al. 2017, 19). Ayrıca okudukları online ifşa, kadınların kendi deneyimledikleri cinsel şiddeti hatırlatmakta ve kimlikleri gizli kalacağı için ifşa etmeye cesaretlendirmektedir.

“Canım çocukken 2 kere başıma geldi ama anlamıyorsun, büyüdükçe anlıyorsun. Ne bileyim ben, sevgi göstergesi olarak anladım ama büyüyünce anladım ve de yıkıldım. Şimdi ikisinin yüzüne bakınca o günler aklıma geliyor, çocuksun bir şey anlamıyorsun. Ne bileyim demek ki böyle sevgi diyorsun. Kimseye söyleyemedim, ilk defa burada söyledim, yazıyı görünce öyle yazdım.”

“Konuyu okuyunca benim de yaşadığım taciz geldi aklıma. Hem de yaşlı başlı aksakallı, herkesin hürmet gösterdiği, nur yüzlü dediği biri tarafından. Ben üstünü örtmüşüm, şimdi burayı okuyunca hatırladım. Yazarken bile yazmamak gerektiğini düşünüyorum nedense. Sizdeki gibi bir travma yaratmadı belki ama eminim bilinç altımda birçok şeye yol açtı. Böyle insanların varlığından utanıyorum.”

3.1.6. Sessiz kal önerileri

Özellikle iş arkadaşları tarafından cinsel saldırıya uğrayan kadınlara tepki verenler arasında sessiz kalmalarını öğütleyenler bulunmaktadır. Diğer destekleyici tepkiler gibi tacizle aktif bir mücadele önermese de sağ kalanı korumak amacıyla sessizliğin sürdürülmesi tavsiye edilmektedir. “İşten atılırsın”, “sana kimse inanmaz”, “olan sana olur” gibi ifadelerin bulunduğu bu tepkiler az sayıdadır.

“Rezalet bir durum. Keşke anlamazdan gelip olayı dillendirmeseydiniz.”

“Bazen susmak gerekir. Tabi ki tacize katlan demiyorum ama her şeyin bir usulü vardır. Kanıtsız vs. siz suçlanacaksınız. Adam yaşlı ve uzun yıllardır orada çalışıyorsa size yol görünüyor.”

“Anadolu’da bir tabir var ‘it itin kuyruğuna basmaz’ Kimi kime şikâyet edeceksin ki?”

3.2. Yargılayıcı Tepkiler

İfşalara gelen tepkiler dayanışmacı olduğu kadar yargılayıcı da olmaktadır. Ullman’ın (2000, 263-264) suçlama, kontrol altına alma, dikkat dağıtma, farklı davranma ve benmerkezci tepki olarak beş kategoride ele aldığı negatif tepkiler yüz yüze yapılmış ifşalardan elde edilmiştir. Ancak bu araştırmada incelenen online ifşalardan tacize inanmama ve hayatta kalanı suçlama şeklinde iki farklı yargılayıcı tepki kategorisi ortaya çıkmıştır.

3.2.1. Saldırıya İnanmama: ‘Bana inandırıcı gelmedi’

Online olarak ifşa edilen cinsel şiddetin gerçekliğini sorgulayan tepkiler bulunmaktadır. Bu tepkilerde ifşada bulunana, yaşadığı cinsel şiddet ile ilgili sorgulayıcı, şüphe dolu sorular yöneltilmektedir. Genellikle saldırının anlatılan şekilde gerçekleşmesinin mümkün olmadığı vurgulanmaktadır.

“Bana inandırıcı gelmedi bu konu. Ha imkânsız mı değil de böyle aleni ulu ortada yapması ilginç geldi. Ayak bileğininizden tutması için adamın yerlerde olması lazım. Bilemedim.”

“Bu konunun gerçekçiliğinden emin olamıyorum. Maalesef böyle kötü niyetli kullanan insanlar olduğu için her zaman kadının beyanı esas alınmamalı. Cinsiyetçilik değil, adalet gözetiyorum.”

“Evlilik vaadiyle mi kandırıldınız yoksa tecavüze mi uğradınız? Zira ikisi aynı şey değil.”

3.2.2. Hayatta kalanı suçlama: ‘Kurban seçilme’

Yargılayıcı tepkilerden diğeri ise saldırıdan hayatta kalanı suçlamadır. Bu suçlamalar hayatta kalanı saldırganca cesaret veren davranışlarda bulunmasıyla cinsel şiddetin sorumlusu olarak göstermektedir.

“Benim mesafeli durduğum adam bana bu maymunlukları yapamaz.”

“Şimdi bir şey diyeceğim çullanmayın üzerime & Ne olursa olsun senin o herifle aynı arabaya binmemen gerekirdi baş başa. Herif sapık bilemezdin ama işte tam da bu olasılıkları en aza indirmek için baş başa kalmamak gerek.”

“İlkinde ses etmemişsin, ikincide ses etmemişsin. Üçüncüde de ses etme artık. Bir yılan tarafından iki kere ısırılmaz bir adam.”

4. İfşa Sonrası Duygular

Resmi veya gayri resmi destek sağlayıcılara yaşadıkları cinsel saldırıyı ifşa edemeyen bireylerin gizliliklerini koruyarak yaptıkları online ifşa, destek almak için bir alternatif olmaktadır.

“Ya ne kadar güzel yazmışsınız. Yemin ediyorum içim açıldı. Huzur verdiniz.”

“Sadece paylaşmak istedim. Keşke o zamanlar bilseydim Kadınlar Kulübünü. Belki bu kadar korkmaz bir çözüm bulurdum.”

“Teşekkür ederim yorumlarınız çok iyi geldi.”

Tepkilerin çoğunluğu destekleyici olsa da yargılayıcı tepkilerin etkileri oldukça derin olabilmektedir. Negatif tepki alan ifşacıların oldukça kötü hissettiği, inanılmamak ve suçlanmanın etkisi ile psikolojik sıkıntı belirtilerinin arttığı, kendini suçlama ile birlikte travma sonrası stres bozukluğu belirtilerinde artış olduğu bilinmektedir (Ahrens et. al. 2007, 43; Ullman 1996, 520; Hassija ve Gray 2012, 3435). Yeterli sosyal destek alınmadığında, sağ kalanların yaşadıkları cinsel şiddet ile baş etmeleri zorlaşmaktadır (Relyea ve Ullman 2015, 48; Orchowski, Untied ve Gidycz 2013, 2016). İfşa sonrası aldığı tepkilerle ilgili olumsuz duygularını paylaşan bir kişi bulunmaktadır.

“Gelen yorumları okudukça korkum daha da arttı. Burada bile inanmayanlar varken nasıl derdimi anlatabilirim.”

Sonuç ve Öneriler

Araştırmaya konu olan kadınlar yaşadıkları cinsel şiddeti kimseye ifşa edememiş, gizliliklerini koruyarak online ifşada bulunmuşlardır. Bu kadınların büyük çoğunluğu tanıdıkları tarafından şiddete maruz bırakılmıştır. Saldırgan tanıdık olduğunda inanılmama, suçlanma, intikam alınma gibi korkuların artmasıyla ifşa etmekten çekinmektedirler.

Cinsel saldırıdan sağ kurtulan kadınların ifşa etme nedenleri arasında uyarıda bulunma, literatürden farklı olarak bu çalışmada karşımıza çıkmaktadır. Kadınlar, deneyimledikleri şiddeti başkaları, özellikle çocuklar yaşamasın veya sağ kalanlar saldırı sonrası süreçle daha iyi baş edilebilsin diye forumdaki diğer kadınları uyarmak için ifşada bulunmaktadırlar.

Genellikle daha önce yüz yüze ifşada bulunmamış kadınlar, online ifşa aracılığı ile duygularını açığa vurmaktadırlar. İfşalarda üzüntü, kaygı, kendini suçlama, değersiz hissetme, duygusuzluk, öfke, güvensizlik gibi duygular ve intihar düşünceleri dile getirilmektedir. Günlük hayatta saldırının yaşattığı duyguları açığa vuramayanlar için alternatif olan online ifşa ile iyileşmeye adım atılabilmektedir. Online ifşa, cinsel saldırı sonrası süreç için tıbbi, hukuki, sosyal destek sağlama amacıyla yardım arayışında olan hayatta kalan için, destek bulmanın ve bilgi edinmenin aracı olmaktadır.

İfşalara verilen tepkiler dayanışmacı veya yargılayıcı olabilmektedir. Dayanışmacı tepkiler, yaşanan saldırıya karşı susulmamasını, cinsel şiddete şiddet ile karşılık verilmesi gerektiğini, ifşa edenin olayı şikâyet etmesi için teşviki, travmanın atlatılması için psikolojik destek alınması gerekliliğini, ifşacıyı korumak amaçlı

bazı durumlarda sessiz kalınması önerilerini ve forum üyelerinin deneyimlediği cinsel şiddeti anlatan mesajları içermektedir. Yargılayıcı tepkiler ise destekleyici tepkilere göre azdır; tacize inanmama ve hayatta kalanı suçlama şeklindedir.

İfşaya verilen tepkiler genellikle destekleyici olduğu için ifşa sonrası duygularda da pozitif hisler çoğunluktadır. Ancak az sayıda da olsa ifşada bulunduğu olaya inanılmayan ve suçlanan kadınlar, hiç tanımadıkları insanlardan bile olumsuz tepki aldıkları için daha çok korkup ifşa etmekten uzaklaşabilirler. İfşaya verilen negatif tepkiler, destek göremeyen hayatta kalan için iyileşmeyi ve yaşadığı olayın etkileriyle baş etmeyi güçleştirebilir. Bu nedenle hem kadınların istedikleri sürece anonim kalabilecekleri hem de kolay ulaşılır bir ifşa platformu olarak alternatif hizmetlerin sunulması gerekliliği bu çalışma ile ortaya konulmaktadır.

Çalışmada online ifşalar incelendiğinden cinsel saldırıdan hayatta kalanlar ile ilgili yalnızca girdilerinde verdikleri bilgiler elde edilebilmektedir. Demografik bilgilere ulaşamadığımız için cinsel şiddet ve ifşası ile ilgili sınırlı değerlendirme yapılabilmektedir. Ayrıca ifşalar yalnızca erkeklerin kadınlara uyguladığı cinsel şiddet hikâyelerini ve onlara verilen tepkileri içermektedir. Cinsel şiddet saldırısından sağ kalanlara ulaşmak için çevrimiçi veya çevrimdışı yeni hizmetler geliştirildiğinde erkekler, LGBTİ+ bireyler, farklı etnik gruplar için benzer araştırmalar yapılabilir.

Online ifşa, travmanın onarılmasında ilk adımlardan olan adlandırma, içini döküp rahatlama ve duyguları açığa vurmaya içermektedir. Saldırıdan hayatta kalanın kendi istediği sürece gizliliğini koruyarak ifşada bulunabilmesi, tıbbi ve hukuki süreçlerle ilgili bilgi alması, profesyonel ve online hizmet veren cinsel şiddet destek merkezleri ile sağlanabilir. Bu merkezlerde cinsel şiddet ile ilgili eğitim almış; destekleyici ve empatik tepkiler verecek uzman kişilerin olması olası risklerin en aza indirilmesini sağlayacaktır.

¹Polis, sağlık personeli, öğretmen gibi resmi destek sağlayıcılara yapılan ifşaların sonucu her zaman şikâyetle bulunma ile sonuçlanmamaktadır. Örneğin polise yapılan bir taciz ifşası sonrası herhangi bir delil olmadığı- kamera kaydı, tanık, fiziksel deliller vs.- gerekçesiyle resmi bir işlem yapılmayabilir. Ayrıca araştırmada da bahsedildiği gibi suçlanma, korku, utanma gibi hisler veya saldırganın güvenilen biri olması gibi durumlarda resmi destek sağlayıcılara yapılan ifşalar resmi kayıtlara geçmeyebilir, bu nedenle ifşa kategorisi altında değerlendirilmektedir.

²Madde 25: Cinsel Şiddet Mağdurları İçin Destek: Taraflar, mağdurlara tıbbi ve adli muayene, travma desteği ve danışma hizmetleri sunacak uygun ve kolay erişilebilir tecavüz kriz merkezleri veya cinsel şiddet başvuru merkezleri kurmak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.

³3718 Sayılı Cumhurbaşkanlığı kararı ile 20 Mart 2021 tarihinde sözleşme feshedilmiştir.

⁴20 yaşında, üniversite öğrencisi olan Özgecan Aslan 11 Şubat 2015 tarihinde minibüs sürücüsü tarafından tecavüz edilmek istenmiş; direnince bıçaklanmış, kafasına levye ile vurularak öldürülmüş ve elleri kesilip bedeni yakılarak deliller karartılmak istenmiştir.

⁵Tümevarımlı analitik bir yaklaşım kullanarak temaların ardında yatan anlamı anlamaya ve açıklamaya çalışan yorumlayıcı bir analiz yapılmıştır (Elliott ve Timulak 2005). Kavramsal tanımları formüle edip kavramlar arasındaki ilişkileri incelerken ikincil veriler kullanılmıştır (Patton 2014).

Kaynakça

Ahrens, Courtney E. ve Erendira Aldana. "The Ties That Bind: Understanding the Impact of Sexual Assault Disclosure on Survivors' Relationships with Friends, Family, and Partners," *Journal of Trauma & Dissociation* 13, no. 2 (2012): 226-243.

Ahrens, Courtney E., Giannina Cabral ve Samantha Abeling. "Healing or Hurtful: Sexual Assault Survivors' Interpretations of Social Reactions From Support Providers," *Psychology of Women Quarterly* 33, (2009): 81-94.

Ahrens, Courtney E., Rebecca Campbell, N. Karen Ternier-Thames, Sharon M. Wasco ve Sefl Tracy. "Deciding Whom to Tell: Expectations and Outcomes of Rape Survivors' First Disclosures," *Psychology of Women Quarterly* 31, (2007): 38-49.

Arata, Catalina M. "To Tell or Not to Tell: Current Functioning of Child Sexual Abuse Survivors Who Disclosed Their Victimization," *Child Maltreatment* 3, no. 1 (1998): 63-71.

Broman-Fulks, Joshua J., Kenneth J. Ruggiero, Rochelle Hanson, Daniel W. Smith, Heidi Resnick, Dean G. Kilpatrick ve Benjamin E. Saunders. "Sexual Assault Disclosure in Relation to Adolescent Mental Health: Results from the National Survey of Adolescents," *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology* 36, no. 2 (2007): 260-266.

Carretta, Carrie M., Ann W. Burgess ve Rosanna DeMarco. "To Tell or Not to Tell," *Violence Against Women* 21, no. 9 (2015): 1145-1165.

Clevenger, Shelly. "Mothers of Sexual Assault Victims: How Women 'Do Mother' After Their Child Has Been Sexually Assaulted," *Feminist Criminology* 11, no. 3 (2016): 227-252.

Deitz, Mandi F., Stacey L. Williams, Sean C. Rife ve Peggy Cantrell. "Examining Cultural, Social, and Self-Related Aspects of Stigma in Relation to Sexual Assault and Trauma Symptoms," *Violence Against Women* 21, no. 5 (2015): 598-615.

Elliott, Robert ve Ladislav Timulak. "Descriptive and Interpretive Approaches to Qualitative Research," *A Handbook of Research Methods for Clinical and Health Psychology* ed. Jeremy Miles ve Paul Gilbert (New York: Oxford University Press, 2005), 147-159.

Fisher, Bonnie S., Leah E. Daigle, Francis T. Cullen ve Michael G. Turner. "Reporting Sexual Victimization to the Police and Others: Results From a National-Level Study of College Women," *Criminal Justice and Behavior* 30, no. 1 (2003): 6-38.

Hassija, Christina M. ve Matt J. Gray. "Negative Social Reactions to Assault Disclosure as a Mediator between Self-Blame and Posttraumatic Stress Symptoms Among Survivors of Interpersonal Assault," *Journal of Interpersonal Violence* 27, no. 1 (2012): 3425-344.

Heath, Nicole M., Shannon M. Lynch, April M. Fritch, Lyn N. McArthur ve Shilo L. Smith. "Silent Survivors: Rape Myth Acceptance in Incarcerated Women's Narratives of Disclosure and Reporting of Rape," *Psychology of Women Quarterly* 35, no. 4 (2011): 596-610.

Herman, Judith Lewis. *Travma ve İyileşme: Şiddetin Sonuçları Ev İçİ İstismardan Siyasi Teröre* (İstanbul: Literatür Yayınları, 2017).

- hooks, bell. *Değişme İsteği: Erkekler, Erkeklik ve Sevgi* (İstanbul: Bgst Yayınları, 2018).
- Hunter, Bronwyn A., Emily Robison ve Leonard A. Jason. "Characteristics of Sexual Assault and Disclosure Among Women in Substance Abuse Recovery Homes," *Journal of Interpersonal Violence* 27, no. 13 (2012): 2627-2644.
- Karjane, Heather M., Bonnie S. Fisher ve Francis T. Cullen. *Campus Sexual Assault: How America's Institutions of Higher Education Respond* (Final Report, Newton, MA: Education Development Center, Inc, 2002).
- Koon-Magnin, Sarah ve Corina Schulze. "Providing and Receiving Sexual Assault Disclosures: Findings From a Sexually Diverse Sample of Young Adults," *Journal of Interpersonal Violence*, (2016): 1-26.
- Lorenz, Katherine, Sarah E. Ullman, Anne Kirkner, Rupashree Mandala, Amanda L. Vasquez ve Rannveig Sigurvinsdotti. (2017). "Social Reactions to Sexual Assault Disclosure: A Qualitative Study of Informal Support Dyads," *Violence Against Women*, (2017): 1-24.
- McElvaney, Rosaleen, Sheila Greene ve Diane Hogan. "To Tell or Not to Tell? Factors Influencing Young People's Informal Disclosures of Child Sexual Abuse," *Journal of Interpersonal Violence* 29, no. 5 (2014): 928-947.
- Middleton, Ashley V., Kelly M. McAninch, Kimberly B. Pusateri ve Amy L. Delaney. "'You Just Gotta Watch What You Say in Those Situations': A Normative Approach to Confidant Communication Surrounding Sexual Assault Disclosure," *Communication Quarterly* 64, no. 2 (2016): 232-250.
- Moors, Rosetta ve Ruth Webber. "The dance of disclosure: Online self-disclosure of sexual assault," *Qualitative Social Work* 12, no. 6 (2012): 799-815.
- Orchowski, Lindsay M. ve Christine A. Gidycz. "To Whom Do College Women Confide Following Sexual Assault? A Prospective Study of Predictors of Sexual Assault Disclosure and Social Reactions," *Violence Against Women* 18, no. 3 (2012): 264-288.
- Orchowski, Lindsay M., Amy S. Untied ve Christine A. Gidycz. "Social Reactions to Disclosure of Sexual Victimization and Adjustment Among Survivors of Sexual Assault," *Journal of Interpersonal Violence* 28, no. 10 (2013): 2005-2023.
- Özdemir, Yeliz D. "Taciz Anlatılarında Cinsiyetçi Söylemlerin Yeniden İnşası: #Sendeanlat," *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi* 2, no.2 (2015): 80-103.
- Patton, Michael Q. *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2014).
- Peter-Hagene, Liana C. ve Sarah E. Ullman. "Social Reactions to Sexual Assault Disclosure and Problem Drinking: Mediating Effects of Perceived Control and PTSD," *Journal of Interpersonal Violence* 29, no. 8 (2014): 1418-1437.
- Relyea, Mark ve Sarah E. Ullman. (2015). "Unsupported or Turned Against: Understanding How Two Types of Negative Social Reactions to Sexual Assault Relate to Postassault Outcomes," *Psychology of Women Quarterly* 39 no. 1 (2015): 37-52.
- Scully, Diana. *Cinsel Şiddeti Anlamak* (İstanbul: Metis Yayınları, 2017).
- Stein, Rachel E. & Stacey D. Nofziger. "Adolescent Sexual Victimization: Choice of Confidant and the Failure of Authorities," *Youth Violence and Juvenile Justice* 6, no. 2 (2008): 158-177.
- Ullman, Sarah E. "Social Reactions, Coping Strategies, and Self Blame Attributions in Adjustment to Sexual Assault," *Psychology of Women Quarterly* 20, (1996): 505-526.
- Ullman, Sarah E. "Psychometric characteristics of the Social Reactions Questionnaire: A measure of reactions to sexual assault victims," *Psychology of Women Quarterly* 24, (2000): 257-271.
- Yılmaz, Berkant. "Yeni Medya Ortamlarında Örgütlenme ve Toplumsal Etkileri: #sendeanlat Örnek Olay İncelemesi," *Toplumsal ve Kurumsal Çatışmalar ve Çözümler Kongresi*, (2015): 325-338.